

HandläggareMagdalena Möne
08-508 26 247**Till**Trafiknämnden
2023-12-14

Trygghetsåtgärder på David Helldéns torg i Farsta. Genomförandebeslut

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner förslag till genomförande av projekt Trygghetsåtgärder på David Helldéns torg i Farsta till en investeringsutgift om 12 mnkr.
2. Trafiknämnden ger kontoret i uppdrag att genomföra upphandlingar samt teckna avtal inom ramen för föreliggande genomförandebeslut.
3. Trafiknämnden anmäler beslutet till Farsta stadsdelsnämnd.

Gunilla Glantz
FörvaltningschefUlrika Falk
AvdelningschefKarin Tufvesson Hjelmfeldt
Enhetschef

Sammanfattning

Projektet har tillkommit som en del av platsamverkan i Farsta och har tilldelats trygghetsmedel för 2023 och 2024.

Syftet med investeringen är att förbättra den upplevda tryggheten på Hökarängens torg genom åtgärder som gör torget attraktivare för vistelse som lek, möblering, belysning och planteringar.

Kontoret föreslår att trafiknämnden beslutar om genomförande av projekt Trygghetsåtgärder på David Helldéns torg i Farsta till en investeringsutgift om 12 mnkr.

Introduktion till projektet

Bakgrund

Projektet har tillkommit som en del av platssamverkan i Farsta stadsdelsområde. I Farsta är otryggheten och anmälda brott koncentrerade till vissa platser. Med det som bakgrund fokuseras trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete till dessa platser. Platssamverkan i Farsta fokuseras till Hökarängen och bland annat David Helldéns torg och Larsboda och bland annat Stig Trenters torg det senare torget upprustat 2019.

David Helldéns torg är ett av de torg i Stockholm som efter trafikkontorets interna torginventering genomförd 2023, för stadens alla torg, bedöms vara prioriterat för upprustning. De utslagsgivande kriterierna är främst kopplade till trygghet och folkflöde men också slitage.

Problembeskrivning

Problembeskrivningen utgår ifrån den lägesbild som gjorts inom ramen för platssamverkan i Hökarängen där en mängd aktörer deltog. Den tog avstamp i Trygghetsmätningen 2020 vilken visade att en hög andel, 18 % av de tillfrågade, kände sig mycket otrygga om de går ut ensamma på kvällen i Hökarängen, en markant ökning från tidigare mätning. För att förstå när och var David Helldéns torg i Hökarängen upplevs otryggt genomfördes dialoger av stadsdelen på torget, i skolor och med fokusgrupper.

Behovet av en investering vid David Helldéns torg grundar sig främst på de observationer gjorda av personal i fält (fältassistenter, poliser, trygghetsvärdar, ordningsvakter, centrumägare), input från centrumägare och verksamheter intill platsen samt i den statistik som finns över ordningsvaktens ingripanden och anmälda brott. Tryggheten på torget påverkas också av trafik på torget. Veckovisa fältrapporter från fältassistenter, trygghetsvärdar, nattvandrare samt rapporter från polisen och dialog inom platssamverkan beskriver omfattande problem med missbruk, narkotikaförsäljning och häng av stora grupper utåtagerande ungdomar. En del av den rapporteringen syns i kartbilden nedan.

Fig.1 Utsnitt ur avvikelsekarta i verktyget Zeemap. Prickar i olika färger motsvarar punkter för rapportering med olika typer av avvikelser för varje färg.

Mål och syfte

Syftet med investeringen är att förbättra tryggheten på Hökarängens torg genom åtgärder som gör torget attraktivare för vistelse som lek, möblering, belysning och planteringar. Genom att bjuda in fler grupper av besökare att stanna till på torget större del dygnet och över året förväntas tryggheten öka. Otrygga platser är oöverblickbara, obefolkade och svåra att orientera sig i. Mångfald och tillgänglighet förbättrar den upplevda tryggheten. Konst i kombination med funktion, lek och ljussättning kan skapa offentliga rum som är tilltalande, roliga, trygga och attraktiva att vistas i för alla människor (Boverket 2010 ISBN (pdf): 978-91-86559-50-2).

Investeringen omfattar de åtgärder för David Helldéns torg för 2024 som omfattas av trygghetsansökan med beslut i KS 23-06-24 Dnr KS 2023/644.

Befintlig situation

Miljöbeskrivning

Stadsplanen för Hökarängen upprättades 1944 och stadsdelen var en av de första i Sverige att planeras med stadsplaneidéer om grannskapsenheter och stadsdelscentra. Hökarängens centrum var det första förortscentrat i Sverige som planerades trafikseparerat med en gågata.

Den välgestaltade och välbevarade centrumanläggningen, som på ett tidstypiskt sätt markeras av ett högt punkthus, har samhällshistoriska och stadsplaneringshistoriska värden.

Torget är torftigt möblerat och nedgånget men har samtidigt stora kvaliteter kopplade till omgivande arkitektur och rumslighet. Torget har fina detaljer som murar, åsnetrappa och scen. Mitt på torget står en pil planterad bredvid en fontän. Den torftiga möbleringen och avsaknad av lekfunktioner gör att få grupper väljer att stanna till på torget. Den grupp som dominerar på torget rapporteras vara stökig och störa eller skrämna andra besökare. Den kompletterande möbleringen sommartid genom Levande Stockholm upplevs positiv och har gjort att fler grupper får plats på torget.

Fig.2 David Helldéns torg med punkthuset. På bilden syns även Levande Stockholms möblering för 2023.

Fig.3 David Helldéns torg. Den centralt placerade pilen och bakom den fontänen. På bilden syns även Levande Stockholms möblering för 2023.

Fig.4 David Helldéns torg. Åsnetrappan upp till Hökarängsplan samt passagen till Sirapsvägen. Den här hörnan, nedanför Åsnetrappan är en av de delar av torget som upplevs som mest otrygg.

Fig.5 David Helldéns torg vid tunnelbanan. Cykelstället under gångbron över Örbyleden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom trafikkontoret tillsammans med Farsta stadsdelsförvaltning. Farsta stadsdelsförvaltning har bidragit med dialog och statistik kring trygghet.

Åtgärdsförslag

Projektets innehåll

Trygghetsskapande åtgärder påbörjas 2023 med utplacering av soffor och bänkar. Dessa omfattas inte av ärendet. Den större delen av åtgärderna som trygghetansökan avsåg är planerade till 2024.

- Lek. Lekskärmar utformade som två butiker placeras på torget. En hattaffär och en zoobutik. Både hattaffär och zoobutik har tidigare funnits på torget och lever kvar i mångas minnen av platsen. Leken utformas så att den inte går att gömma sig i eller bakom med ribbor och generösa ”skyltfönster”.

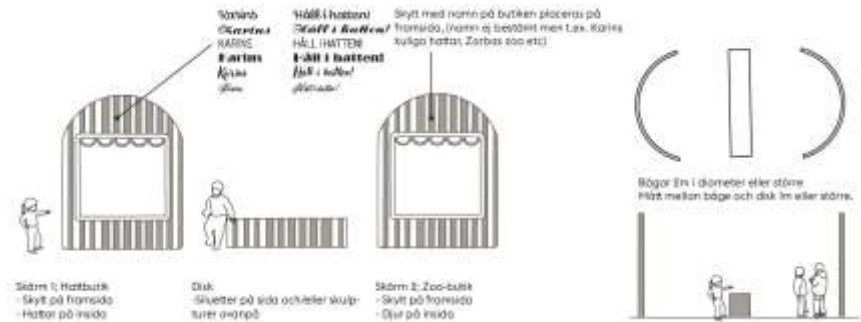

Fig 6 Lekskärmar

- Lekfullhet. Små figurer i brons placeras ut på torget. Figurerna får olika hattar. Figurerna placeras ut så att de blir en del av torget och ser ut att använda sittplatser och leka.

Fig 7 Figurer i hatt. Figuren bakom skärmen kommer kika ut på alla som kommer in på torget. Välkomnande, nyfiken.

- Möblering. Sittflak i trä vid pilen och åsnetrappan kompletterar övriga soffor och bänkar. En bytesplats adderas till torget för böcker och kanske hattar.

Fig 8 Bytesplats för böcker och kläder.

- Entréer. Den entré som idag används av bilar smalnas av fysiskt för att markera att bilar inte får köra in. Infarten hålls fortsatt öppen för utryckningsfordon. Entrén till torget från tunnelbanehållet breddas upp och förses med anslagstavla. Entrén närmast den nya leken får trappa och ramp som ersätter lerslänt.
- Belysning. En ny planteringsyta med belysning upp i trädkrona tillkommer under den centralt placerade pilen. Belysningsspottar under gångbron vid cykelstället kompletteras och riktas om samtidigt som växtlighet som täcker belysning tas bort. Samtliga belysningsstolpar får nya armaturer med LED som i sitt formspråk är bättre anpassat till torgets arkitektur och säkrar bra belysning på torget över tid.
- Cykelpollare anpassade även till lådcyklar ersätter befintligt cykelställ på torget. Cykelstället vid tunnelbanan får ytterligare någon plats och en tydligare inramning för att underlätta framkomlighet och ge denna del ett mer städat helhetsintryck.
- Tillgänglig ramp på peppartorget i samarbete med fastighetsägaren.

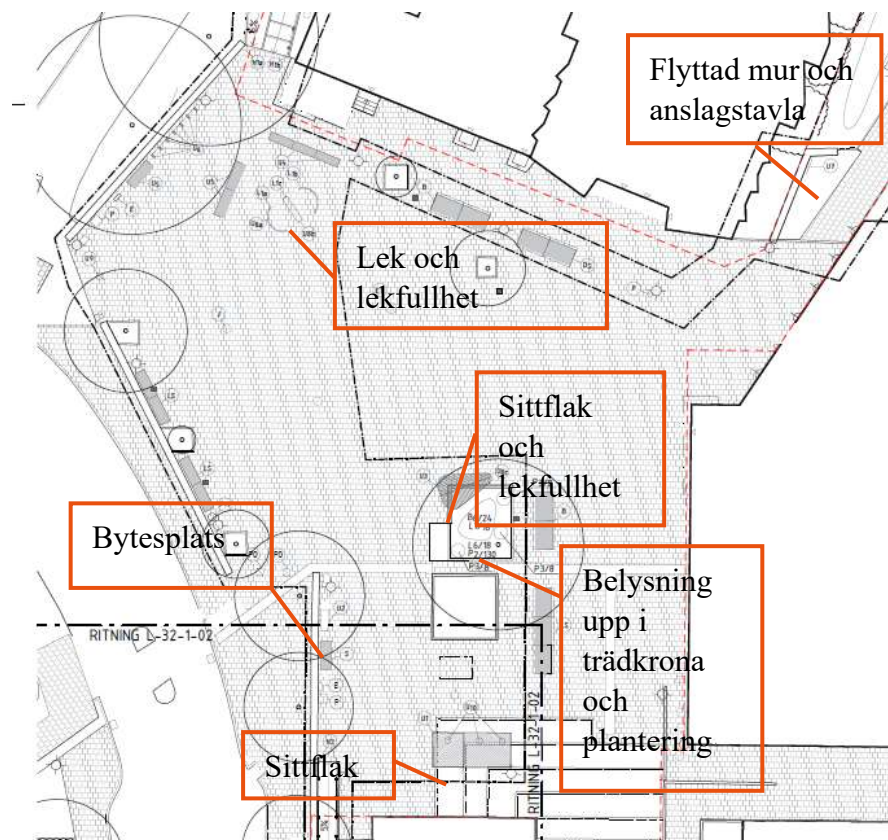

Fig 9 David Helldéns torg, åtgärderna markerade i plan, centrala delen

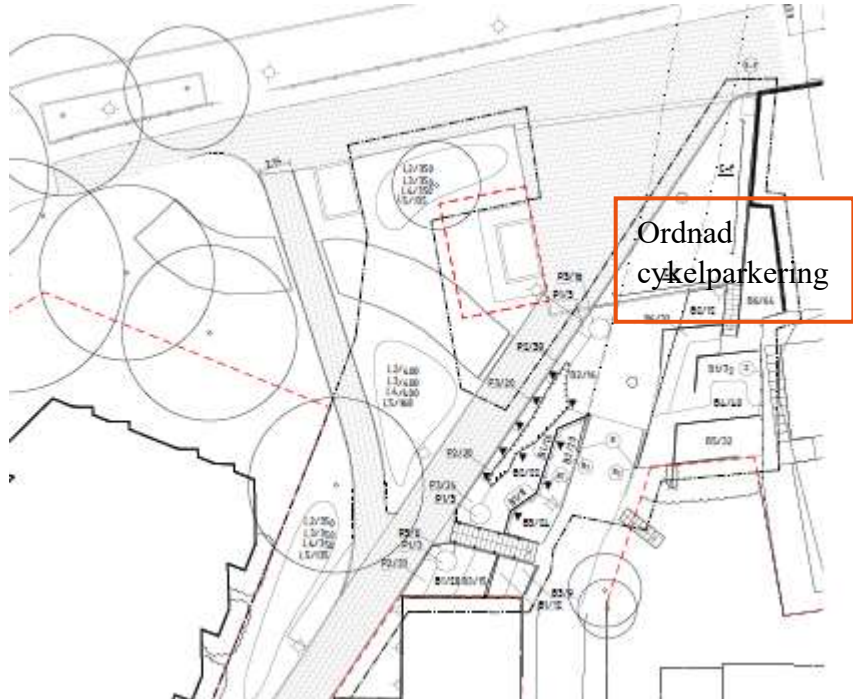

Fig 10 David Helldéns torg, åtgärderna markerade i plan, vid tunnelbanan

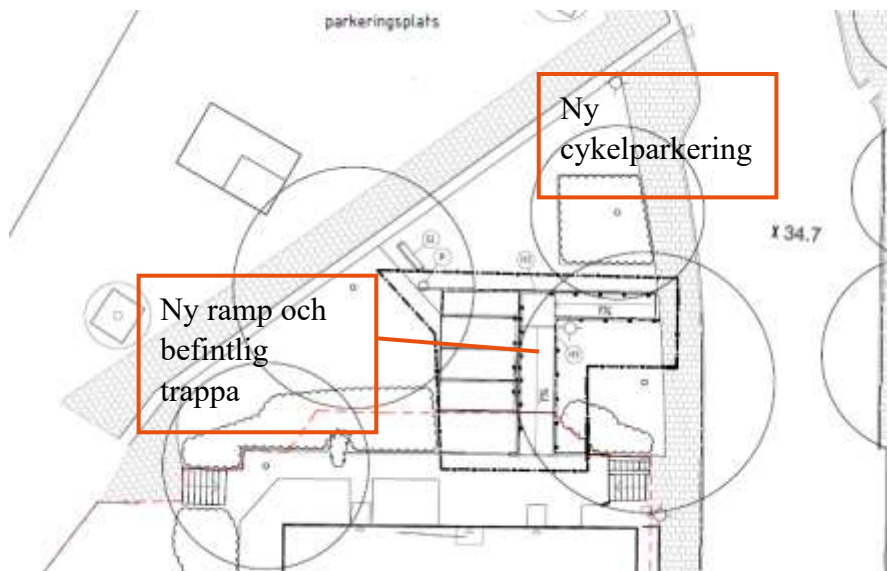

Fig 11 David Helldéns torg, åtgärderna markerade i plan, Peppartorget

Avvägningar

Lekens omfattning har varit föremål för avvägningar mellan skötsel, leksäkerhet, trygghet, kulturmiljövärden och lekvärde. Förslaget berättar om torgets närhistoria, ger utrymme för fantasi och uppfyller önskemål, trygghet, säkerhet och skötsel.

Punkthuset måste gå att nå med stegbil från torget. En satsning på höj- och sänkbara pollare ryms inte inom trygghetsatsningen. Fysiska markeringar kommer göra det tydligare att torget är för gående men kommer inte hindra biltrafik på torget.

Framtaget förslag förhåller sig till *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning* genom att rätten att kunna förflytta sig, vistas i och använda Stockholms inne- och utemiljö upprätthålls. Nya sittplatser och ny lek är tillgänglig. Befintliga ledstråk bevaras och kompletteras och möblering placeras i möbleringszoner för att inte skapa oväntade hinder.

Konsekvenser

Framkomlighet, trafiksäkerhet, godshantering och tillgänglighet

Förslaget ger minskad framkomlighet för bilister på torget vilket ger bättre trafiksäkerhet för gående. Förväntningen är att godstrafik ska styras bort från torget till för avlastning avsedda platser. Åtgärder vid entréer och kring cykelställen vid tunnelbanan och rampen på Peppartorget förbättrar även tillgängligheten.

Gestaltning och grönbrågor

Förslaget bidrar med ett nytt välgestaltat lager i den befintliga kulturmiljön. Pilen mitt på torget i ursprungligt läge får bättre förutsättningar att utvecklas som tänkt genom växtbäddsrenovering och plantering runt trädet.

Trygghet jämställdhet och barnkonsekvenser

Tilllägg för lek och lekfullhet samt fler olika sittplatser vänder sig i första hand till barn och unga vuxna som grupp med förhoppningen om att de ska känna sig välkomna på torget. Förväntningen är att gruppen medelålders män som dominerar torget i ska balanseras upp av flera användargrupper och därmed ska torget användas mer jämställt.

Miljö (t.ex. skyfall, buller och vibration)

Inga justeringar av lutningar på marken ryms inom ramen för tilldelade trygghetsmedel. Torget har ingen känd problematik vad gäller skyfall som trafikkontoret kan påverka.

Verksamma på platsen (boende, näringsidkare)

Förväntningen är att ett tryggare torg ska gynna boende, förbipasserande och näringsidkare.

Tidplan och genomförande

Tidplan

Aktivitet	2023	2024
Genomförandebeslut (TN och ev. KF)	x	
Projektering	x	
Upphandling		x
Entreprenad		x

Produktionsplanering och trafik under byggtiden

Preliminär och övergripande produktionsplanering ger att:

- Framkomlighet för utryckningsfordon kommer att säkerställas under hela byggtiden.
- Åtgärderna är begränsade i utbredning och lokal avskärmning för respektive plats möjlig. Del av produktionen kan genomföras i verkstad och endast montering måste ske på plats.
- Då torget har flera entréer kommer framkomligheten till verksamheter och lokaler samt tunnelbanan inte att påverkas.
- De största arbetena görs nära tunnelbanan. Men höjdskillnaden mellan arbeten och spår gör att spårtrafiken inte påverkas.

Intressenthantering och kommunikation

- Förslag stäms av med stadsdelen, stadsmuseet och näringsidkarförening. Kontakt har hållits även under tidigare skeden i projektet.

Ekonomi och finansiering

Investering

Investeringsutgiften för projekt David Helldéns torg beräknas till 12 mnkr. I utgiften ingår 0,6 mnkr som har förbrukats till och med år 2023 för utredningar, egen tid och systemhandling.

Kalkylen för projektet baseras på kalkylhandling från Afry baserat på granskningshandling av förfrågningsunderlag, enligt tabell nedan. Kontoret har fått beviljade trygghetsmedel och därmed en

justerad budgetram år 2024. Kontoret bedömer därmed att projektet kan inrymmas inom den långsiktiga planen.

Sammanfattning	Tidigare nedlagt (mnkr)	Kommande utgifter (mnkr)	Totalt (mnkr)
Utredning och projektering	0,5	1,1	1,6
Byggansvarigkostnader inkl byggleddning och risk	0,1	3,5	3,6
Entreprenad		6,3	6,3
Index		0,5	0,5
Summa utgifter	0,6	11,4	12,0

Driftkostnader

Stadsdelens skötsel av perenner och buskar ökar genom tillägg av planteringsytor.

Trafikkontorets skötsel av möbler ökar genom ökad möblering.

Projektet beräknas medföra ökade kapitalkostnader med sammanlagt cirka 0,9 mnkr från och med år 2025.

Kapitalkostnaderna som avser avskrivningar med en preliminär genomsnittlig avskrivningstid om 20 år och intern ränta om 2,8 % (kommunstyrelsens förslag till internränta 2024), minskar därefter successivt med gjorda avskrivningar.

Risk/Osäkerhet

Risker kopplade till världsläget tillsammans med försenad upphandling är den största risken sett till den korta tidplanen.

Upphandling av ramavtalade entreprenörer i god tid tillsammans med tidig start av entreprenaden 2024 minimerar påverkan på genomförandet.

Slut